

**Становище от член на научно жури,
за придобиване на образователна и научна степен „доктор”
в професионално направление 3.8. Икономика
в Бургаски свободен университет**

Автор на дисертационния труд: Кайрат Болатович Койшибеков (Докт. № 18258001), докторант в Центъра по икономически и управленски науки при БСУ.

Тема на дисертационния труд: „Методологически аспекти на стрес тестовете във финансовата индустрия и приложимостта им за системите в република Казахстан“.

Научен ръководител: Проф. д-р Сава Христов Димов, БСУ.

Рецензент: Доц. д-р Ивайло Михайлов Михайлов, катедра „Икономика и управление“ при Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – Бургас.

1. Общо представяне на дисертационния труд

Основание за написване на становището е решението на научния съвет на БСУ от 03.10.2022 г., утвърдено със заповед на ректора № 30/06.10.2022 г. Рецензията на дисертационния труд е изготвена съгласно нормативните изисквания на ЗРАСРБ и е съобразена с Правилника за развитието на академичния състав в БСУ от Център по икономически и управленски науки.

В представения за становище дисертационен труд *„Методологически аспекти на стрес тестовете във финансовата индустрия и приложимостта им за системите в република Казахстан“* има ясно формулирани обект, предмет, цели и задачи. В него се отстоява тезата, че „стрес тестовете на организации от финансовата индустрия на Република Казахстан, показват тяхната устойчивост на систематични рискове и глобални шокове, което неминуемо рефлектира върху стабилността на общественоекономическия живот в страната“.

В структурно отношение дисертацията включва: въведение, четири глави с параграфи, заключение, литературни източници и приложение. Разработката се състои от 222 стр., от които 180 стр. основен текст. Балансът между обема на отделните глави е добър. Броят на използваните литературни източници е 178 като преобладаващата част са научни трудове на чуждестранни автори. В подкрепа на изложения основен текст са включени 30 таблици, 35 диаграми, 2 схеми и 1 фигура.

За целите на изследването са използвани следните научноизследователски методи: методите на дескриптивното изследване, „Data Mining“ – „добиване на данни“ и „интелигентен анализ на данни“, математико-статистически, индуктивен и дедуктивен метод, метода на анализа и синтеза, множествен дискриминантен анализ за прогнозиране на дефолтни състояния, рейтингови оценки и други.

По темата на дисертационния труд са направени 11 публикации, от които: 1 монография, 2 студии, 5 статии и 3 научни доклада. Монографията е в съавторство, а в

останалата научна продукция дисертантът е единствен автор. Публикациите са резултат от научните изследвания на автора и отразяват някои от основните идеи и резултати, представени в дисертацията. Те изцяло удовлетворяват изискванията за придобиване на образователната и научна степен „доктор“.

Авторефератът е съставен съгласно изискванията и отразява коректно основните части от проведеното изследване.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

Актуалността на дисертацията се обосновава от обстоятелството, че стрес тестовете на финансовите институции са съвременно явление, намиращи широко приложение след Световната финансова криза от 2007–2009 г. Безспорно изборът на темата е в съответствие с потребностите на финансовата теория и практика. Изследването съдържа нови и актуални теоретични въпроси и научно-практически постановки, като акцентът е поставен върху пруденциалните изисквания за прилагане на стрес тестове, както и върху симулационен модел за анализ на резултатите от проведено стрес тестване на сектори от финансовата индустрия на Република Казахстан.

Съдържанието на дисертацията е оформено в четири глави с параграфи, които включват теоретико-методологически въпроси на изследваната проблематика, симулационен модел за стрес тестване на банковия сектор в Република Казахстан и резултати от направения анализ.

В първа глава е извършен хронологичен преглед на съществуващите концепции и дискуссионни моменти при стрес тестване на финансови индустрии. Проучени са фундаментални научни трудове, имащи отношение към подходите за създаване на система за стрес тестване.

Втора глава е посветена на пруденциалните изисквания при стрес тестове на финансови системи. Обосновават се необходимостта от прилагането им както и слабостите на стрес тестовете, станали явни след кризата на дълга в ЕС.

Трета глава се свързва с емпиричното представяне на сценарии за тестване на финансово-кредитни институции и пандемичните отражения върху стрес тестовете на финансовия сектор в Република Казахстан. Последователно са идентифицирани „двигателите“ на финансов риск.

В четвърта глава е представена обща характеристика и спецификите на банковия сектор в Република Казахстан. Предложен е симулационен модел за анализ на резултатите от проведено стрес тестване на сектори от финансовата индустрия на Казахстан.

В заключението авторът сполучливо е обобщил постигнатите резултати от направеното изследване.

Докторант Кайрат Болатович Койшибеков е представил декларация за оригиналност и достоверност, с която гарантира, че дисертационният труд е автентичен и представлява собствена научна продукция.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

На базата на извършените проучвания, обработка на данни и анализи, докторантът е формулирал девет приноса с научен и научно-приложен характер.

IV. Критични бележки, въпроси и препоръки по дисертационния труд

В работата на докторанта са налице и някои пропуски и слабости, които в никакъв случай не намаляват достойнствата на изследването.

1. При изброяване се използват различни символи, което води до объркване: на места се дава с (i), (ii), (iii), на други с – a, b, c, а на трети – 1, 2, 3 и т.н.
2. Има таблици и диаграми, под които не е посочен източникът на информация. Ако данните са получени и обобщени в резултат на собствени проучвания и изследвания, това следва да се отбележи.
3. Необходимо е да се постави по-ясна разграничителна линия между постигнатите резултати и приносните моменти.

В хода на разглеждане на дисертационния труд възникнаха следните въпроси:

1. Регулира ли се рискът в ислямските банки от страна на държавата и ако да – как? Равнопоставени ли са конвенционалните и ислямските банки от гледна точка на регулациите и надзора в Република Казахстан?

IV. Обобщена оценка на дисертационния труд и заключение

Предоставеният ми за становище дисертационен труд на тема „*Методологически аспекти на стрес тестовете във финансовата индустрия и приложимостта им за системите в Република Казахстан*“ отговаря по обем и качество на изискванията за докторска дисертация. Мнението ми е, че целта и задачите са изпълнени, а тезата на автора е потвърдена. Всичко това ми дава основание за цялостна висока оценка на дисертационния труд, въз основа на която предлагам на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Кайрат Болатович Койшибеков.

7 декември 2022 г.

гр. Бургас

Изготвил:

/Доц. д-р Ивайло Михайлов/